

<https://doi.org/10.53656/his2026-4-6-obr>

Reviews and Annotations
Рецензии и анотации

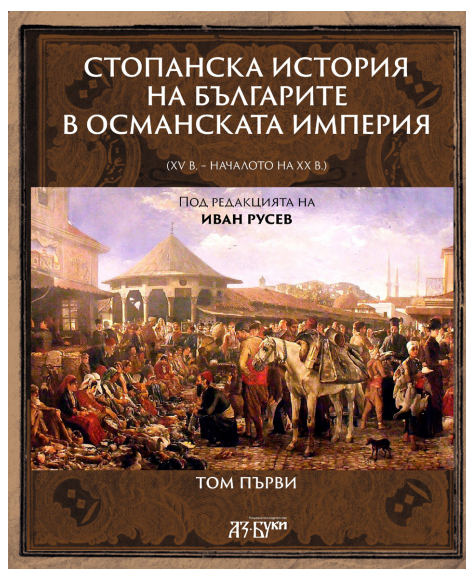
ОБРАЗЦОВО ИЗСЛЕДВАНЕ НА БЪЛГАРСКОТО МИНАЛО В ПЕРИОДА НА ОСМАНСКОТО ВЛАДИЧЕСТВО (XV – XVIII ВЕК)

Акад. Васил Гюзелев

Българска академия на науките
Софийски университет „Св. Климент Охридски“

Представеният колективен труд е двутомен, но поради ограничената си компетентност в разглеждането му ще съсредоточа вниманието върху том първи, включващ периодизацията, икономическата мисъл, монетната циркулация и участието на българите в стопанския живот на Османската империя през XV – XVIII в. в общ обем от 600 страници (Roussev 2025).

Преди всичко прави силно впечатление правилно оформената структура в разглеждането на отделните проблеми, избрана и наложена от съставителя и научен редактор на тома. Разглеждайки основните стопански дейности на българите в рамките на Османската империя като основен фактор, той установява, че в развитието на българската икономика през вековете на османското владичество трябва да се обособят два периода: първият, обхващащ времето от началото на XV в. до края на XVIII в., и вторият – от началото на XIX в. до началото на XX в. Всъщност в книгата аргументирано е защитена и надградена концепцията за периодизация на българската стопанска история през османската епоха на забележителния стопански историк Иван Сакъзов (1895 – 1935), застъпена в редица негови трудове.¹

Творческият колектив, разработил отделните проблеми, е твърде сполучливо подбран. Залагането на усърдието и постиженията както на утвърдени специалисти, така и на по-младата генерация български османисти (Кр. Мутафова, А. Каяпънар, Л. Каяпънар, П. Андонова, Д. Русев, Н. Неделчева, М. Петкова, Кр. Йорданов, Ст. Димитров, Хр. Христов) се е оправдало напълно.

В разработването на проблема за ролята на българите в търговията на Османската империя с Дубровник, Венеция, Генуа и Флоренция добро впечатление прави очеркът на Д. Русев, в който е изтъкната приемствеността с традицията, заложена още в същинския български средновековен период (Rusev 2025).

Изключително стойностен характер има очеркът на Красимир Кръстев и Невян Митев върху монетната циркулация в българските земи под османска власт, който *de facto* регистрира връзката на българския стопански живот със Западна и Средна Европа, с редица европейски държави и градове. Това по същество е имало доста положително въздействие за разширяване кръгозора на българина. За обикновените българи (търговци, занаятчии и селяни) притежаваните от тях различни монети са напомняли за един друг съществуващ свободен свят със собствени владетели и самостоятелно управление (Krastev, Mitev 2025).

В тома има редица постижения от фактологическо и концептуално естество: 1) установяване на динамиката във военноадминистративната организация на българските области в рамките на империята; 2) разкриване на напредъка в селското стопанство и насочването на неговите продукти към оживен вътрешно- и външностопански обмен; 3) всеостранност и пълнота в извличане на информация от документалните източници. Най-същественото през XV – XVIII в. е било, че българското селско стопанство и оживена търговия се превръщат в реален и значим фактор в историята на Османската империя, който е бил тясно свързан с нейното средище Цариград, и то не само с изхранването на столицата.

Сполучлива добавка към изследователските дялове на тома са 86 илюстрации (изображения), редица таблици и карти, които не само допълват, но и обогатяват с нова информация.

Независимо от посочените постижения в тома се забелязват и някои слабости: на редица места има досадни повторения на информация и констатации, липсва единство в употребата на наименованията на селища и термини: вместо Цариград се среща Истанбул и Константинопол, вместо Пловдив – Филибе и Филипопол, вместо Сяр – Серез, вместо Одрин – Адрианопол и Едирне, и т.н.

В заключение трябва да се подчертае, че както съставителят редактор, така и отделните автори са съумели да изградят **солидно историко-стопанско изследване върху състоянието на българите и българските земи в рамките на Османската империя**, което притежава сериозни научни достойнства и с право може да бъде качествено като **еталон на изследователска работа в стопанската история**.

БЕЛЕЖКИ

1. Виж за него: Nenov 2012, където има известни непълноти в библиографските посочвания. Виж още: Sakâsova 2023.

ЛИТЕРАТУРА

- КРЪСТЕВ, Кр., Н. МИТЕВ, 2025. Монетната циркулация в българските земи под османска власт. В: РУСЕВ, И. (ред.), 2025. *Стопанска история на българите в Османската империя (XV – началото на XX век)*. Т. I. Периодизация. Икономическа мисъл. Монетна циркулация. Българите в стопанския живот на Османската империя през XV – XVIII в. Под редакцията на Иван Русев. София: Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“, 2025, с. 79 – 170.
- РУСЕВ, Д, 2025. Българите и българските земи в търговията между Османската империя и Западна Европа през XV – XVIII век. В: РУСЕВ, И. (ред.), 2025. *Стопанска история на българите в Османската империя (XV – началото на XX век)*. Т. I. Периодизация. Икономическа мисъл. Монетна циркулация. Българите в стопанския живот на Османската империя през XV – XVIII в. Под редакцията на Иван Русев. София: Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“, 2025, с. 483 – 536.
- РУСЕВ, И. (ред.), 2025. *Стопанска история на българите в Османската империя (XV – началото на XX век)*. Т. I. Периодизация. Икономическа мисъл. Монетна циркулация. Българите в стопанския живот на Османската империя през XV – XVIII в. Под редакцията на Иван Русев. София: Национално издателство за образование и наука „Аз-буки“, 2025, 600 стр. (ISBN 978-619-7667-80-6).
- САКЪЗОВА-ЩИДЛ, СТ., 2023. *Българските църкви и манастири в изследванията на доц. Иван Сакъзов (1895 – 1935)*. Магистърска теза в Богословския факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски“.

REFERENCES

- KRASTEV, K., N. MITEV, 2025. Coin circulation in the Bulgarian lands under Ottoman rule. In: ROUSSEV, I. (ed.), 2025. *Economic History of the Bulgarians in the Ottoman Empire (15th Century – Early 20th Century)*. Vol. I. Periodization. Economic thought. Coin circulation. The Bulgarians in the Economic Life of the Ottoman Empire in the 15th – 18th centuries. Sofia: Az-buki National Publishing House for Education and Science, pp. 79 – 170.
- NENOV, K. 2012. Bibliographie Ivan Sakâsov (1895 – 1935). *Bulgaria Mediaevalis*, 2012, no. 3, pp. 611 – 615.

- ROUSSEV, I. (ed.), 2025. *Economic History of the Bulgarians in the Ottoman Empire (15th Century – Early 20th Century)*. Vol. I. *Periodization. Economic thought. Coin circulation. The Bulgarians in the Economic Life of the Ottoman Empire in the 15th – 18th centuries*. Sofia: Az-buki National Publishing House for Education and Science. 600 pages. (ISBN 978-619-7667-80-6).
- RUSEV, D., 2025. The Bulgarians and the Bulgarian Lands in the Trade between the Ottoman Empire and Western Europe during the 15th–18th Centuries. In: ROUSSEV, I. (ed.), 2025. *Economic History of the Bulgarians in the Ottoman Empire (15th Century – Early 20th Century)*. Vol. I. *Periodization. Economic thought. Coin circulation. The Bulgarians in the Economic Life of the Ottoman Empire in the 15th – 18th centuries*. Sofia: Az-buki National Publishing House for Education and Science, pp. 483 – 536.
- SAKÂSOVA-SHTIDL, S., 2023. *Balgarskite tsarkvi i manastiri v izsledvaniata na dots. Ivan Sakâsov (1895 – 1935)*. Magistarska teza v Bogoslovskiza fakultet na SU “Sv. Kliment Ohridski”.

**MODEL STUDY OF THE BULGARIAN PAST
DURING THE PERIOD OF OTTOMAN RULE
(15TH – 18TH CENTURY)**

✉ **Acad. Vasil Gyuzelev**

WoS ResearcherID: EYZ-1105-2022

Member of the Bulgarian Academy of Sciences
Sofia University

E-mail: byzassociation.bg@gmail.com